

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.025.02.2021

Bohdan Paszkowski
Wojewoda Podlaski
Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku
ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/062 – Zapewnienie opiekunom osób niesamodzielnych wsparcia wychnieniowego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku ¹ , ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bohdan Paszkowski, Wojewoda Podlaski od 9 grudnia 2015 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie i wdrożenie w województwie programów wsparcia wytchnieniowego opiekunom osób niesamodzielnych ³ . 2. Rozdysponowanie i rozliczenie środków w ramach programów wsparcia wytchnieniowego opiekunom osób niesamodzielnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych w 2021 roku ⁴ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku.
Kontroler	Tomasz Ambrozik, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/139/2021 z 6 października 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej „Urząd” lub „PUW”.

² Dalej „Wojewoda”.

³ Resortowy Program *Opieka wytchnieniowa* (edycja 2019, 2020 i 2021) skierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w tym zakresie, zwany dalej „Programem”.

⁴ 15 grudnia 2021 r.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁶

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Wojewody Podlaskiego związane z przygotowaniem i realizacją zadań w ramach trzech modułów Programu Opieka wytchnieniowa.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Urząd przeprowadził działania informacyjne umożliwiające zapoznanie się przez gminy i powiaty z możliwościami i korzyściami wynikającymi z realizacji Programu. Nabory i oceny wniosków o udzielenie środków z Funduszu Solidarnościowego⁷ zostały przeprowadzone prawidłowo, transparentnie i w czasie, który umożliwiał realizację Programu. Wojewoda niezwłocznie zawierał umowy z gminami i powiatami w sprawie przyznania środków na realizację Programu. Rzetelnie nadzorował wykorzystanie środków z Funduszu oraz terminowo rozliczył przekazane środki. W latach 2019–2021 Wojewoda przeprowadził rzetelną analizę oraz dokonał oceny efektów realizacji zadań w ramach trzech modułów Programu. Zapewnił też prawidłową i rzetelną realizację obowiązków sprawozdawczych związanych z realizacją Programu wobec Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁸.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności⁹

OBSZAR

1. Przygotowanie i wdrożenie w województwie Programu wsparcia wytchnieniowego opiekunom osób niesamodzielnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z regulaminem Urzędu do zakresu działania Wydziału Polityki Społecznej (dalej „Wydział”) należało m. in. prowadzenie spraw związanych z Solidarnościowym Funduszem Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (dalej „Fundusz”)¹⁰. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie zadania dotyczące m.in. realizacji Programu wykonywał jeden pracownik. (akta kontroli str. 3-14)

W okresie objętym kontrolą Wydział bez zbędnej zwłoki zamieszczał w Biuletynie Informacji Publicznej („BIP”) informacje o naborze do kolejnych edycji Programu wraz z linkami przekierowującymi do stron publikacji MRIPS¹¹. Wszystkie ogłoszenia o naborze wniosków spełniały przesłanki przepisu art. 13 ust. 4 ustawy o funduszu solidarnościowym¹². Jednocześnie do wszystkich gmin i powiatów drogą elektroniczną kierowane były pisma z informacjami o ogłoszonym naborze wniosków, warunkach naboru oraz sposobie składania wniosków. Informacje o naborze były także przekazywane drogą elektroniczną do wszystkich ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie działających na obszarze województwa podlaskiego. Ponadto, jak stwierdziła Dyrektor Wydziału *pracownik odpowiedzialny za realizację zadania na bieżąco udzielał szczegółowych informacji oraz wyjaśnień dotyczących zasad realizacji programów i sposobu wypełniania wniosków zgodnie z potrzebami potencjalnych wnioskodawców. Celem promocji form opieki w ramach opieki wytchnieniowej pracownik Wydziału udzielił wywiadu w TVP Białystok Obiektyw („Gość Obiektywu”)*¹³.

Informacje dotyczące zmian w Programie, czy też publikacji list rekomendowanych wniosków w ramach kolejnych edycji Programu przekazywane przez MRIPS, były

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej „Fundusz”.

⁸ Dalej „MRIPS”.

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Zarządzenie Nr 203/2015 Wojewody Podlaskiego z dnia 28 grudnia 2015 r., ze zm.

¹¹ Edycja 2019, ogłoszenie o naborze przez Ministra w dniu 3 kwietnia 2019 r. i w tym samym dniu ukazała się publikacja o naborze na stronie Urzędu. Edycja 2020 i 2021 odpowiednio: 13 i 17 marca 2020 r. oraz 3 i 4 grudnia 2020 r.

¹² Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1787, ze zm.), zwana dalej „ustawą o funduszu solidarnościowym”.

¹³ <https://bialystok.tvp.pl/52114566/jadwiga-milewska-03022021>.

na bieżąco zamieszczane na stronach BIP w formie komunikatów oraz przesyłane do jednostek samorządu terytorialnego („j.s.t.”). Na przykład:

- komunikat z dnia 30 marca 2020 r. dotyczący zamiany terminu naboru wniosków do Programu – edycja 2020 (pismo Nr PS-I.042.9.3.2020JM z dnia 31 marca 2020 r.),
- komunikat z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie zmiany Programu – edycja 2021.

W 2019 roku Urząd występował do Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o doprecyzowanie i wyjaśnienie wątpliwości zgłaszanych przez j.s.t. zainteresowanych udziałem w Programie. Uzyskane odpowiedzi były przekazywane do j.s.t. (akta kontroli str. 15-101, 281-295 i 599-617)

1.2. Wnioski na dofinansowanie zadań z Programu j.s.t. złożyły w Urzędzie w terminach określonych w kolejnych edycjach Programu. W edycji 2019 wpłynęło pięć wniosków na łączną kwotę 1 006 638,32 zł, w edycji 2020 – dziewięć wniosków na kwotę 719 550,04 zł, a w edycji 2021 – 11 wniosków na łącznie 1 814 405,77 zł¹⁴.

W okresie objętym kontrolą do oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków Dyrektor Wydziału każdorazowo powoływał zespół oceniający, w skład którego wchodziło czterech pracowników Urzędu. Ocena formalna i merytoryczna wniosków została przeprowadzona zgodnie z kryteriami określonymi w art. 13 ust. 6 ustawy o funduszu solidarnościowym, na podstawie załączonej karty oceny wniosków. W edycji Programu 2019 i 2020 przyjęto następujące kryteria oceny formalnej (sposób oceny 0/1 pkt):

- wniosek wpłynął do Urzędu w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze wniosków (decydowała data stempla pocztowego),
- wnioskodawca jest uprawniony do otrzymania dofinansowania w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa”,
- wniosek został prawidłowo wypełniony (kryterium dotyczące edycji 2020),
- wniosek został podpisany przez osobę uprawnioną,
- wnioskowana kwota dofinansowania jest zgodna z zasadami określonymi w Programie,
- wnioskowana kwota tytułem kosztów obsługi programu jest = lub < 1 % wnioskowanej kwoty wsparcia,
- wnioskodawca zapewnił wkład własny w wysokości min. 20% całkowitych kosztów usług wskazanych do objęcia dofinansowaniem.

Na przykład, kryteria merytoryczne dotyczące edycji 2020 były następujące:

[1] Adekwatność wniosku do celu Programu

Sposób liczenia: wg. planowanego zakresu wsparcia,

Wniosek zakłada wsparcie 2 grup docelowych, tj. osób sprawujących opiekę nad: dziećmi niepełnosprawnymi i osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności - 3 pkt.; wniosek zakłada wsparcie 1 grupy docelowej, tj. osób sprawujących opiekę nad: dziećmi niepełnosprawnymi lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności - 2 pkt.

[2] Potencjalny wpływ zadań na beneficjentów, w tym także trwałość rezultatów zawartych we wniosku.

Sposób liczenia: zaplanowana liczba godzin/dni do realizacji przypadająca na 1 osobę .

Zał.1A: 240 godzin – 2 pkt., poniżej 240 godzin – 1 pkt. Zał.1B: 14 dni - 2 pkt.; poniżej 14 dni - 1 pkt. Zał. 1C: 40 godz./ os. – 2 pkt.; poniżej 40 godz./os. – 1 pkt

[3] Zasadność wysokości wnioskowanych środków w stosunku do celu, rezultatów i zakresu zadań, które obejmuje wniosek.

Sposób liczenia: wg wysokości stawki godzinowej usług opieki wytchnieniowej:

Zał.1A: opieka w domu: poniżej/= 30 zł - 2 pkt.; powyżej 30 zł - 1 pkt.; pobyt dzienny w ośrodku: poniżej/= 20 zł - 2 pkt., powyżej 20 zł - 1 pkt.

¹⁴ W terminie naboru (zgodnie z ogłoszeniem MRIPS), tj. do 8 stycznia 2021 r. wnioski złożyło 11 j.s.t. Jedna z gmin zrezygnowała z ubiegania się o środki na etapie dostosowania wniosku do kwot rekomendowanych przez MRIPS.

Załącznik 1B: poniżej 180 zł - 2 pkt.; powyżej 180 zł - 1 pkt. Załącznik 1C: poniżej 40 zł - 2 pkt., powyżej 40 zł - 1 pkt.

[4.] Zdolność organizacyjna wnioskodawcy oraz przygotowanie instytucjonalne do realizacji zadań

Sposób liczenia: doświadczenie w realizacji usług opieki wychowawczej w roku 2019
Załącznik A/B/C: realizacja usług w 2019 - 1 pkt; brak realizacji usług w 2019 - 0 pkt.

W przypadku gmin, które uzyskują taką samą liczbę punktów w ramach oceny merytorycznej, o miejscu na liście rankingowej decydować będzie wyższa wartość oceny w kryterium merytorycznym nr 1.

W przypadku edycji 2021 ocena merytoryczna wniosków spełniających kryteria formalne prowadzona była pod kątem spełniania kryteriów wymienionych w Programie, na podstawie karty oceny załączonej do Programu.

(akta kontroli str. 102-105, 135-153, 342-359 i 840-888)

Analiza wszystkich 24 wniosków na środki z Programu wykazała między innymi, że:

[1] Wszystkie wnioski na dofinansowanie zadań z Programu j.s.t. złożyły w Urzędzie w terminach określonych w kolejnych edycjach Programu.

[2] Wszystkie wnioski zostały sporządzone według wzoru ustalonego w załącznikach do Programu.

[3] Wszystkie wnioski dotyczyły zadań wyszczególnionych w kolejnych edycjach Programu, przy czym w kalkulacji kosztów do Programu „Opieka wychowawcza” – edycja 2021 powiat sokółski ujął wynagrodzenie prowadzących poradnictwo logopedyczne. W stanowisku w tej sprawie z 31 grudnia 2020 r. (Nr BON-IX.72.39.12.2020.AK) Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej stwierdziło, że *Zgodnie z działem 5 pkt 1 Programu gmina/powiat otrzymuje wsparcie w formie specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego lub terapeutycznego), a także poprzez zapewnienie wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji/rehabilitacji/dietetyki dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami z orzeczeniem równoważnym. W związku z tym, Program nie przewiduje wsparcia w zakresie poradnictwa logopedycznego, psychiatrycznego i prawnego. Wsparcie w zakresie nauki pielęgnacji/rehabilitacji/dietetyki oraz w formie poradnictwa specjalistycznego jest skierowane tylko do opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę oraz członków rodzin. W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdziła, że Program „Opieka wychowawcza”- edycja 2021 (Dz. V pkt 1) przewiduje „zapewnienie wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji/rehabilitacji/dietetyki dla członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami z orzeczeniem równoważnym.” Biorąc pod uwagę bardzo szeroki zakres możliwych dysfunkcji występujących u dzieci i osób z niepełnosprawnością zaplanowane we wniosku powiatu sokólskiego zajęcia z logopedą zostały potraktowane jako element poradnictwa terapeutycznego tj. wsparcie opiekunów w zakresie umiejętności prowadzenia rehabilitacji mowy, czyli usprawniania, korygowania i stymulowania mowy u podopiecznych, co bezpośrednio przełoży się na adaptację społeczną uczestników Programu. Jednocześnie uprzejmie informuję, że Wydział Polityki Społecznej nie posiadał stanowiska Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w powyższej sprawie.*

[4] We wszystkich sprawach zastosowana przez Zespół oceniający ocena punktowa była zgodna z przyjętymi kryteriami.

(akta kontroli str. 106-153, 296-359, 618-888 i 1112-1114)

W okresie objętym kontrolą Wojewoda sporządził i przekazał Ministrowi wnioski na środki finansowe w terminach określonych Programem i Komunikatami MRIPS. W edycji 2019, rekomendowana kwota dofinansowania dotyczyła pięciu wniosków na łączną kwotę 1 006 638,32 zł, w edycji 2020 – dziewięciu wniosków na łącznie 719 550,04 zł, a w edycji 2021 – 10 wniosków na łączną kwotę 911 649,96 zł.

(akta kontroli str.102-105, 154-164, 360-383 i 889-924)

Wszystkie j.s.t., z którymi zawarto umowy w ramach edycji Programu 2019 – 2021, przesyłały do Urzędu oświadczenia o przyjęciu środków przyznanych w ramach Programu. Oświadczenia składane były według wzorów ustalonych w załącznikach do Programu.

(akta kontroli str. 179-232, 394-508 i 934-1059)

1.3. W okresie objętym kontrolą Wojewoda zawarł z j.s.t. 24 umowy (pięć w 2019 roku, dziewięć w 2020 roku i 10 w 2021 roku) w sprawie wysokości i trybu przekazywania środków Funduszu na dofinansowanie zadań w ramach Programu. Wartość umów zawartych przez Wojewodę wyniosła łącznie 2 637 838,32 zł (1 006 638,32 w 2019 roku, 719 550,04 w 2020 roku i 911 649,96 zł w 2021 roku).

Analiza tych 24 umów wykazała między innymi, że wszystkie umowy zostały zawarte w terminie określonym w Programie¹⁵. Wszystkie umowy były zgodne ze wzorami umów, które były publikowane wraz z Programem w komunikatach o ogłoszeniu edycji Programu na dany rok. Żadna z tych umów nie została rozwiązana.

(akta kontroli str.102-105, 179-232,394-508 i 934-1059)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Wojewody Podlaskiego w zakresie przygotowania i wdrożenia do realizacji Programu oraz podziału środków na zadania w ramach trzech modułów Programu

OBSZAR

2. Rozdysponowanie i rozliczenie środków w ramach Programu wsparcia wytchnieniowego opiekunów osób niesamodzielnych.

Opis stanu
faktycznego

2.1. W ramach działań monitorujących realizację Programu Wydział weryfikował prawidłowość sprawozdań z realizacji zadań za lata 2019 – 2020¹⁶ oraz analizował dokumenty dotyczące zwrotu środków finansowych przekazanych j.s.t. na realizację zadań i obsługę Programu. I tak:

[1] W dniu 4 marca 2020 r. Wydział wystąpił do pięciu j.s.t. o wskazanie przyczyn niewykorzystania środków przyznanych na realizację Programu w 2019 roku. Z wyjaśnień uzyskanych od samorządów wynika, że powody zwrotu środków były następujące:

- usługi opieki wytchnieniowej w 2019 roku przyznawane były na podstawie decyzji poprzedzonej wywiadem środowiskowym. Czas związany z przeprowadzeniem wywiadu i określenie liczby osób jako beneficjentów Programu miał wpływ (biorąc pod uwagę krótki okres realizacji Programu) na liczbę osób, które mogłyby skorzystać z usług,
- potrzeba uzyskania uzupełnionej przez lekarza specjalistę „Karty oceny stanu pacjenta według zmodyfikowanej skali Barthel”. Dwie gminy wskazały jako przesłankę, że z zapisów Programu nie wynika jednoznacznie, że powyższa karta jest dokumentem fakultatywnym i została wprowadzona jedynie pomocniczo. Pierwotnie, przed uzyskaniem wyjaśnień pracowników PUW, realizatorzy wymagali takiej karty. Jej uzyskanie było utrudnione, a czasem wręcz niemożliwe z uwagi na długość okresu oczekiwania na przyjęcie przez lekarza specjalistę,
- miasto Białystok szacowanie wysokości wnioskowanych środków oparło na potrzebach zgłaszanych bezpośrednio przez opiekunów osób niepełnosprawnych

¹⁵ Zgodnie z Programem na 2019 rok umowy z j.s.t. powinny być zawarte w terminie 14 dni od zatwierdzenia przez Ministra listy rekomendowanych wniosków. Komunikatem z dnia 11 czerwca 2019 r. termin ten został wydłużony do 28 dni od daty publikacji listy rekomendowanych wniosków w BIP. Natomiast w Programach na lata 2020 i 2021 termin podpisania przez Wojewodę umów z j.s.t. został wydłużony do 30 dni od podpisania umowy z Ministrem.

¹⁶ Sprawozdania z realizacji Programu za 2019 i 2020 roku j.s.t. złożyły w Urzędzie w terminach podanych w poszczególnych edycjach Programu. Natomiast zestawienia z realizacji Programu za 2020 roku w terminie określonym w umowach zawartych z Wojewodą złożyło pięć z dziewięciu j.s.t., a cztery jednostki po upływie terminu (od 9 do 12 dni).

oraz przez organizacje pozarządowe, które w późniejszym etapie nie zgłosiły się do realizacji Programu. Do ogłoszonego przez miasto Białystok konkursu na zlecenie prowadzenia usług opieki wytchnieniowej przystąpiło mniej organizacji niż wynikało z początkowych deklaracji,

- w odniesieniu do modułu II miasto Suwałki zgłosiło brak bazy do świadczenia opieki całodobowej. Na wstępnym etapie samorząd zamierzał je świadczyć w domu pomocy społecznej, lecz po uzyskanej informacji z Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, że w tego typu placówkach opieka wytchnieniowa nie może być realizowana, dokonało zwrotu środków
- w odniesieniu do Modułu III powiat białostocki wyjaśnił, że nastąpiło przeszacowanie potrzeb z uwagi na niewłaściwe zrozumienie Programu, tzn. opiekunowie zgłaszali potrzebę tej formy pomocy licząc, że usługi psychologiczne i rehabilitacyjne udzielane będą podopiecznym, a nie ich opiekunom.

[2] Wydział 11 marca 2021 r. wystąpił do dziewięciu gmin, które nie wykorzystały środków na realizację Programu, o wskazanie przyczyn zmniejszenia zakresu usług w poszczególnych formach opieki wytchnieniowej. Z wyjaśnień przesłanych do Urzędu w dniach 11 i 12 marca 2021 r. wynika, że zmniejszenie zakresu usług, które skutkowało zwrotem środków, nastąpiło na skutek okoliczności zewnętrznych, głównie związanych z pandemią i nałożonymi ograniczeniami sanitarnymi. Jednostki realizujące Program miały trudności zarówno z pozyskaniem opiekunów do wykonywania zadań, jak również z dostępem do osób niepełnosprawnych, które na etapie składania wniosków na środki finansowe zgłaszały potrzebę korzystania z usług. W okresie realizacji Programu część osób niepełnosprawnych lub ich rodzin była chora, przebywała na kwarantannie lub w izolacji. Mimo zmiany Programu w okresie jego realizacji w zakresie kwalifikowalności kosztów i możliwości sfinansowania zakupu środków ochrony osobistej, o której samorządy zostały niezwłocznie poinformowane przez PUW, świadczenie usług w zaplanowanym wymiarze nie było możliwe.

[3] Wydział na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji Programu za 2019 i 2020 rok występował do tych j.s.t. o udzielenie w wyznaczonym terminie wyjaśnień i dokonanie stosownej korekty sprawozdań.

- w edycji 2019 miasto Białystok dokonało korekty sprawozdania za 2019 rok, w związku ze zwrotem na konto PUW w kwietniu 2020 roku 987,20 zł. Natomiast miasto Łomża korygowało sprawozdanie ze względu na błędy rachunkowe,
- w edycji 2020 sprawozdania korygowane były przez siedem j.s.t. (gmina Supraśl, miasto Łomża, gmina Lipsk, gmina Dziadkowice, miasto Białystok, powiat sokólski, powiat białostocki) na dziewięć realizujących Program. Powodem korekt, były głównie błędy rachunkowe w sprawozdaniach, niezgodność sprawozdań z faktycznym rozliczeniem Programu, niewypełnienie niektórych kolumn sprawozdania, sporządzenie sprawozdań na nieaktualnych formularzach.

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki rozwiązania umów w związku z niezastosowaniem się j.s.t. do wezwania do złożenia lub uzupełnienia sprawozdań
(akta kontroli str. 32-38 i 1095-1111)

W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdziła, że *Zadania realizowane przez j.s.t. w ramach Programu były monitorowane na bieżąco, poprzez kontakty telefoniczne i korespondencję elektroniczną. Wszelkie wątpliwości realizatorów odnośnie interpretacji zapisów Programów, które ujawniły się na etapie realizacji zadań były na bieżąco wyjaśniane, a w kwestiach wymagających doprecyzowania zapisów Programu konsultowane bezpośrednio z Biurem Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Otrzymane interpretacje były na bieżąco przekazywane jednostkom realizującym Program. Działania monitorujące pozwoliły uniknąć nieprawidłowego wydatkowania środków FS.* (akta kontroli str. 32-38)

W latach 2019 – 2021 (do 25 października) Urząd nie przeprowadzał kontroli realizacji umów zawartych z j.s.t. w miejscu realizacji zadania. W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdziła, że *W ramach sprawowanego nadzoru na realizację umów zawartych z j.s.t. na realizację Programu została przeprowadzona kontrola w mieście Suwałki dotycząca*

realizacji zadania w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019. Kontrola w miejscu realizacji zadania odbyła się w dniach 16 - 17 listopada 2021 roku. Obecnie prowadzona jest analiza dokumentów i trwa przygotowywanie wystąpienia pokontrolnego. Kontrola w gminie Lipsk została zaplanowana w grudniu br., przedmiotem jej będzie ocena realizacji przez gminę zadań wynikających z umowy Nr PS/02/2020/POW z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie wysokości i trybu przekazywania w 2020 roku środków Funduszu Solidarnościowego w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2020.

(akta kontroli str.32-38)

Sprawozdania województwa podlaskiego (sporządzonego według ustalonego wzoru) z realizacji edycji programu za 2019 rok i 2020 rok zostały w wymaganym terminie przesłane do MRIPS¹⁷, przy czym:

- w przypadku sprawozdania za 2019 roku zachodziła potrzeba korekty. Sprawozdanie w wersji poprawionej zostało przesłane do Ministerstwa 18 maja 2020 r.,
- sprawozdanie za 2020 roku było dwukrotnie poprawiane (5 lutego i 16 marca 2021 r.)

(akta kontroli str. 264-280 i 567-598)

W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły skargi dotyczące realizacji usług opieki wytchnieniowej.

(akta kontroli str. 32-38)

W dniu 5 października 2021 r. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wystąpiło do Wojewody o udzielenie odpowiedzi na cztery pytania:

- [1] Czy realizacja programów resortowych „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2019, 2020 i 2021 przyczyniła się do zwiększenia wsparcia członkom rodzin lub opiekunom osób niesamodzielnym na terenie województwa?
- [2] Czy gminy/powiaty zbierały informacje dotyczące oceny działania tychże programów przez członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niesamodzielnymi?
- [3] Czy gminy/powiaty otrzymywały podziękowania lub zażalenia dotyczące realizacji tychże programów od członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami niesamodzielnymi?
- [4] W czwartym pytaniu chodziło o podsumowanie oceny Programu.

Wojewoda pismem z 7 października 2021 r. wystąpił do j.s.t. województwa podlaskiego o udzielenie odpowiedzi na wymienione pytania. Na podstawie otrzymanych danych z j.s.t., Wojewoda przygotował odpowiedź na postawione pytania, która 11 października 2021 r. została przesłana do Biura Pełnomocnika. Wojewoda stwierdził, że:

Ad 1. *W opinii samorządów realizacja Programu w bardzo znaczący sposób przyczyniła się do wsparcia członków rodzin i opiekunów osób niesamodzielnym. Realizatorzy zwracają uwagę, iż dzięki realizacji usług opiekunowie w czasie ich świadczenia mogli zadbać o swoje zdrowie, załatwić sprawy prywatne czy chociażby odpocząć od codziennego wypełniania swoich obowiązków. Niektórzy podjęli realizację swoich zainteresowań np. rodzice dwojga dzieci niepełnosprawnych z jednej z gmin zapisali się do zespołu ludowego. Bez wsparcia z Programu realizacja tych aktywności nie byłaby możliwa. Znacznym wsparciem jest również poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych, która następuje wskutek stosowania zaleceń, porad i instruktażu udzielanego przez specjalistów członkom rodzin i opiekunom osób niepełnosprawnych.*

Ad.2. *Gminy i powiaty na bieżąco monitorują realizowane zadania. Odbywa się to przez kontakt z rodzinami i opiekunami osób niepełnosprawnych, jak również z osobami zatrudnionymi do realizacji zadań. W przypadku niektórych jednostek, dodatkowe informacje są zbierane przez pracowników socjalnych podczas wizyt w miejscu zamieszkania osób korzystających z Programu.*

¹⁷ 19 lutego 2020 r. i 29 stycznia 2021 r.

Ad.3. *Wszyscy realizatorzy zadań w ramach Programu otrzymywali podziękowania, wyrazy wdzięczności i słowa uznania od osób korzystających ze wsparcia. Zgodnie z wyrażanymi opiniami, niektórzy opiekunowie w chwili obecnej „nie wyobrażają sobie funkcjonowania bez tej formy pomocy”. Żadna z jednostek gminnych i powiatowych nie odnotowała zażaleń. Pojawiały się uwagi dotyczące braku pewności odnośnie dalszej możliwości korzystania z usług i braku ich ciągłości.*

Ad.4. *Wszystkie samorządy realizujące Program podkreślają jego pozytywny odbiór w środowisku rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych.*

(akta kontroli str. 1070-1094)

2.2. W latach 2019 – 2021 wartość umów zawartych przez Wojewodę z j.s.t. na realizację Programu wynosiła odpowiednio: 1 006 638,32 zł (pięć umów), 719 550,04 zł (dziewięć umów) i 911 649,96 zł (10 umów). Z kolei środki wykorzystane wynosiły: 199 894,44 zł w 2019 roku, 517 459,83 w 2020 roku i 316 572,81 zł do 30 września 2021 roku. Z ogólnej kwoty wykorzystanych środków, wydatki na realizację zadań wyniosły 199 014,80 zł w 2019 roku, 512 389,01 w 2020 roku i 316 255,31 zł do 30 września 2021 roku. Natomiast na obsługę Programu j.s.t. wykorzystaly odpowiednio: 879,64 zł, 5 070,82 zł i 317,50 zł (wydatki nie przekraczały dopuszczalnego poziomu 1% wszystkich wydatków). W latach 2019 – 2021 (do 30 września) Wojewoda nie ponosił wydatków na obsługę Programu. Wojewoda nie ponosił również wydatków na działania promocyjno-informacyjne. Środki niewykorzystane z realizacji Programu¹⁸, przekazane przez j.s.t. na rachunek Urzędu, wyniosły 807 488,05 zł za 2019 rok¹⁹, 202 125,87 zł za 2020 rok i 595 078,19 zł do 30 września 2021 roku. Odsetki od niewykorzystanych środków wyniosły odpowiednio: 744,17 zł, 35,66 zł i 1,04 zł. Zarówno niewykorzystane środki na realizację Programu, jak i odsetki były na bieżąco i w całości przekazywane do MRIPS. W okresie objętym kontrolą umowy zawarte przez Wojewodę z j.s.t. nie zostały rozwiązane. (akta kontroli str.102-105)

W ramach pobytu dziennego:

- koszty usługi świadczonej w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej wyniosły 224 679,12 w 2019 roku, 415 930,97 w 2020 roku i 238 443,89 do 30 września 2021 roku,
- koszty usługi świadczonej w ośrodku wsparcia wyniosły 23 640 zł w 2019 rok. W 2020 roku i do 20 września 2021 roku nie były ponoszone koszty w przedmiocie tej usługi,
- koszty usługi świadczone w innym miejscu wystąpiły w 2020 roku i wyniosły 23 040 zł.;
- w okresie objętym kontrolą nie ponoszono wydatków na zakup środków ochrony osobistej.

W ramach pobytu całodobowego jedynie w 2021 roku (do 30 września) ponoszono koszty na: [1] usługi świadczone w miejscu wskazanym przez uczestnika Programu lub jego opiekuna prawnego – 75 875,42 zł, [2] zakup środków ochrony osobistej – 1 936 zł.

W ramach poradnictwa specjalistycznego koszt usługi świadczonej w formie poradnictwa specjalistycznego członkom rodzin lub opiekunom sprawującym bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi wyniosły 560 zł w 2019 roku i 201 720 w 2020 roku. Do 30 września 2021 roku nie ponoszono kosztów tej usługi. (akta kontroli str.102-105)

2.3. Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych korzystających z trzech form opieki wytchnieniowej w województwie podlaskim wynosiła 48 w 2019 roku, 83 w 2020 roku i 50 do 30 września 2021 roku. Natomiast liczba dzieci niepełnosprawnych objętych opieką wytchnieniową wynosiła odpowiednio: 15, 40 i 31. Z kolei wymiar świadczonych dorosłym niepełnosprawnym, w ramach pobytu dziennego i poradnictwa specjalistycznego, usług wyniosły odpowiednio: 6 923, 11 269,5 i 4 185,5 godzin. W przypadku dzieci niepełnosprawnych liczba godzin wynosiła odpowiednio: 2 001, 4 487 i 3 359. Z pobytu całodobowego skorzystało tylko w 2021 roku (do 30 września) dziewięciu dorosłych niepełnosprawnych, a liczba dni opieki wytchnieniowej świadczonej dorosłym wyniosła 121.

¹⁸ Środki niewykorzystane na realizację Programu wraz kosztami obsługi i odsetkami bankowymi.

¹⁹ Na wniosek miasta Białystok 27 sierpnia 2019 r. został podpisany aneks do umowy z 1 lipca 2019 r. zmniejszający wielkość dofinansowania do zadań realizowanych przez miasto Białystok o kwotę 639 936 zł.

Dzieci niepełnosprawne nie korzystały z tej formy opieki wychowawczej. Wymiar świadczonych usług był proporcjonalny do poniesionych nakładów na ich realizację.
(akta kontroli str. 102-105)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie monitorowanie i rozliczanie środków Funduszu przekazanej jednostkom samorządu terytorialnego oraz dokonywanie corocznej oceny efektów realizacji zadań w ramach trzech modułów Programu.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

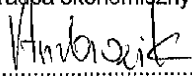
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

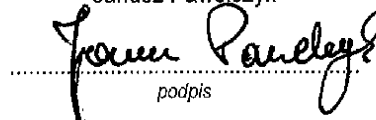
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 14 stycznia 2022 r.

Kontroler
Tomasz Ambrozik
doradca ekonomiczny

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawełczyk

.....
podpis